

Konsten att tänka själv

Akta snällhet är att ha modet att stå upp för det som är rätt. Och att säga emot när något är fel eller ont. Det skriver professor Stefan Einhorn i sin bok "Konsten att vara snäll".

Att tänka själv, och kanske bryta mot regler eller utmärka sig i en grupp, kräver intelligens och mod. Barn föds ifrågasättande, men tyvärr tar vuxenvärlden effektivt ur dem denna sunda insikt under uppväxttiden. "Vaffö då" och "Vill inte" är ord som barn lär sig tidigt, strax efter "mamma". Tänk om vi kunde behålla lite av den instinkten även senare i livet.

De flesta regler är ändå till för att saker och ting ska fungera. I skolan, på jobbet, i trafiken, inom sjukvården, ja överallt i samhället. Vi väljer politiska ledare som upprättar lagar och regler som vi ska följa. Men det finns många händelser där man hade önskat att fler hade tänkt själva och inte bara följt regler. Alla krig, som jag ser det, är otäcka exempel, och inte minst jedeföljelsen under andra världskriget med alla dess konsekvenser.

Apartheid är också ett bra exempel på idiotiska regler. I USA var det en svart liten kvinna som, i lika hög grad som Martin Luther King, medverkade till att apartheid avskaffades. Hon vågade trotsa reglerna och satte sig i den främre "vita" delen av bussen och vägrade flytta på sig. Då var hon kriminell, idag är hon en hjälte och en förebild för rättvisa i världen. Precis som Nelson Mandela, som offrade sin egen frihet för att världen skulle se och agera mot orättvisa och förtryck.

Det tog lång tid.

Och när det gäller Rwanda tog det *för* lång tid innan någon vågade tänka själv och ta rätt beslut.

Men det finns även många, mindre dramatiska, vardags-situationer där vi gott kunde tänka lite mer själva. Till exempel när mina barn undrar varför de måste lära sig andrags-ekvationer och avancerad geometri, eller memorera allt om Karl XII och Gustav Vasa, och jag hör mig själv svara; "Skit i det nu, plugga bara så du klarar provet i morgon och kan gå vidare i livet!" I stället för att ha modet att stå på mina kloka barns sida, och ifrågasätta systemet.

Om alla skulle följa de regler som finns, och inte ifrågasätta den rådande sanningen, skulle vi fortfarande tro att jorden är platt. Inte många av de mediciner som idag räddar liv skulle finnas till, eftersom de flesta upptäckter blir till när man avviker från mönstret, testar någonting nytt eller helt enkelt gör fel!

I konstens värld gäller det att vara nyskapande, trotsa etablissemangen och ofta chockera. Tyvärr får de flesta stora konstnärer sitt erkännande postumt, men ändå. Det skulle inte finnas någon utveckling om det inte fanns människor som kan tänka själva och våga vara annorlunda.

I Stefan Einhorn's bok kan man läsa om en verklig händelse som på ett rart sätt visar hurhängivna vi kan vara till de regler som gäller. Stefan och hans fru ville gå och se en dramafilm på bio. De har med sig sonen, 2 månader, i en sele på magen. I luckan får de höra att filmen är barnförbjuden. Stefan, som tar det som ett skämt, lovar att gå ut om sonen skulle störa. Men kvinnan står på sig, 15-årsgränsen gäller. Då försöker Stefan med sin bästa läkarröst förklara att sonen kan ju inte fästa blicken ännu.

"Men han kan höra, replikerar kvinnan slugt!"

Lite generat försöker då Stefan med att filmen är ju ändå på engelska...

Men inte ens det kan få kvinnan att rucka på reglerna. Familjen får snotet vända hem igen. Och kanske just den incidenten gav Stefan idén till boken som sexton år senare skulle bli läst och älskad av tusentals svenskar som vill lära sig konsten att vara snäll, bli genom att tänka själv. ●

September 2006

